

Střetný boj. Jeho charakteristika a zásady jeho provádění v rámci divise.

(Dokončení.)

VI.

„Zahajovací boj má následovati rychle po zjednání dotyku, aby nepřítel musil odhaliti své síly, aby armáda získala čas a prostor, potřebný pro svá bojová opatření.“ (Čl. 257 G-V). V praxi se zdá, že střetný boj bude tak rychlý, že bude nesnadno rozlišovati, kde přestává dotyk a kde začíná zahajovací boj nebo docela útok. Jediná pomůcka pro rozlišování bude počet a množství částí, zasažených proti nepříteli, a úloha daná velitelem armády nebo divise. Proto se stává teorie příliš suchou a nutno ji alespoň poněkud aplikovati.

Poslední letecká hlášení nám oznámila hlavní síly nepřítele v určitém prostoru, který je značně za linií dotyku. Bojem předvojů se nám nepodařilo zjistiti další důležité zprávy o situaci nepřítele. Jediné, co víme, je, že naše přední části jsou v dotyku, že někde postupují a naopak někde jsou zatlačovány. Jisto je, že boj předvojů bude pokračovati tak dlouho, až se zastaví před souvislou palebnou clonou, na jejíž prolomení nemá předvoj náležitě síly. Nebo na jiném místě s veškerým úsilím bude předvoj držeti některé význačné body, na něž nepřítel útočí, ovšem lze předpokládati, že bez zvláštní převahy materiální, neboť proti té by se předvoj dlouho neudržel.

Co možno z toho usuzovati?

1. Nepřítel mohl — právě tak jako vlastní armáda — pokračovati v pochodu a naše předvoje navázaly dotyk s jeho předvoji, nebo je zahájen střetný boj v pravém smyslu slova. Nebo

2. valný voj nepřátelských sil mohl se zastaviti na původním místě zjištění a kryje se jen slabými, lehkými částmi, posunutými vpřed. Tedy v tomto případě dotyk je navázán jen s více méně pevnou clonou, která je chráněna souvislým pásmem palby, před níž byly zastaveny naše dotykové jednotky. Tato domněnka bude tím pravděpodobnější, organisuje-li nepřítel dále vzadu terén. Nebo

3. mohl nepřítel třebaš postoupiti z původního místa zjištění až na určité, bližší pásmo v terénu, předem vybrané, kryje se vpředu lehkými částmi jako v případě, uvedeném za 2.

4. Konečně mohou to býti již vlastní hlavní síly nepřítele, našli-li zde velmi příhodný terén a má-li v úmyslu jej vážně brániti a využití ho.

Tedy je zřejmo, že velitel je v situaci, v níž mu nebude možno spoléhati na zprávy, získané různými zpravodajskými prostředky, kdy musí nezbytně zjistiti skutečnou nepřátelskou situaci a zvědět

jeho sestavu a ordre de bataille. Tyto předpoklady, nutné k provedení jeho původního manévru, může si opatřiti jedině bojem.

Polní řád připomíná o zahajovacím boji proti nepříteli v postavení, že slouží k stanovení skutečné posice odporu nepřítele a k jeho připoutání na této posici.

Hlavní důvod, proč nutno svést zahajovací boj ve výše uvedeném případě, je, že nepříteli použitím moderní výzbroje jest umožněno obsaditi dosti pevně širokou frontu malými silami, které však vlastní předvoj není s to prolomiti. Tím může klamati a je dána úplně falešná základna pro skutečný vlastní útok. Proto zahajovacím bojem je především nutno zjistiti hlavní posici nepřítele a upoutati ho.

Totéž, ba ve zvýšené míře, možno aplikovati při střetném boji. Střetnutím předvojů, které bude vedeno jednotlivě podle iniciativy velitelů proudů, ač ve smyslu směrnic velitele divise, přece se tomuto nedostane skutečného obrázku o situaci a bude míti málo prvků pro své rozhodnutí. Aby při této malé znalosti situace vedl celou divisi do bitvy, nezdá se dosti účelným, poněvadž lze skoro s jistotou tvrditi, že se střetl jen s určitou částí nepřátelských sil.

Podle toho bude se jeviti v praxi počátek zahajovacího boje tím, že velitelé divisi dostanou další dispoice, rozkazy od velitele armády, neboť on má řídit zahajovací boj armády a vymeziti prostředky. To neznamená však, že by směl velitel divise složit ruce v klín a čekati, až přijdou rozkazy těchto velitelů, to znamená ztrátu času a tím jisté části iniciativy a svobody jednání. Chvat střetného boje nenechá ho odpočívat a musí proto buď zahájit činnost a pokračovati v boji, nebo ji zahájí vojska proti vůli velitele, nebo konečně budou jen poněkud agilnějším nepřítelem poraženi.

Provedení zahajovacího boje bude spočívat na velitelích divisi, kteří musí podle důležitosti úkolů dostati dodatečné prostředky, složené většinou z dělostřelectva. Ovšem boj těchto jednotek se nepovede stejně důrazně po celé jejich frontě, nýbrž budou to určitá, velitelem armády (divise) stanovená důležitá místa v terénu, jež nutno buď získati neb udržeti, která budou nezbytná pro další úspěšný vývoj vlastního útoku. K vedení zahajovacího boje je nezbytno, aby celé dělostřelectvo, jak divisní, tak armádní, bylo rozvinuto. Dále vedení střetného boje, jak jsem již několikráte podotkl, předpokládá naprosto spolehlivá pojítka mezi všemi velitelskými stupni a jednotlivými zbraněmi. Organizace spojení bude důležitou prací štábů. Je jisto, že nejtěžší budou první zahajovací boje a že se provedení jich odrazí na celých dalších operacích. Tedy největší tíhu ponesou velitelé proudů a musí jednati rychle, energicky a současně za vzájemné spolupráce všech svých prostředků, určených pro tento boj.

Tedy v každé situaci musím přesně věděti — co chci — a co musím podniknouti, abych dosáhl cíle. Dále, jak mi v tom může nepřítel brániti a jaké dispoice musím míti — naříditi, abych ho buď předešel nebo mu zabránil v překažení původního vlastního plánu manévru. Zde nesmí nastati nerozhodnost nebo čekati na nějaké přesné zprávy o protivníkovi. Musí se předpokládati, že pokud jde o zprávy, obě armády budou na tom stejně. Na druhé straně každé opoždění znamená ztrátu času. Neznalost neb jen částečná znalost situace protivníka bývá charakteristickou známkou při vedení střetného boje. Z toho vyplývá, že rozhodnutí musí býti vždy a v každé situaci připra-

veno, a není-li žádných podstatných zpráv o nepříteli, musí se vydati i „a priori“. To platí hlavně pro způsob, jak provedeme předsevzatý manévř. Velitel divise musí vědět a mít připraveno, co bude dělati při střetnutí s protivníkem v kterémkoli místě.

To však neznamená, že prostě není třeba vyhledávat zprávy a že možno každou situaci řešiti předem. Byl by to nejhrubší omyl, kterého by se mohl velitel, ať kterýkoliv, dopustiti. Naopak. Všechny zpravodajských orgánů musí býti energicky při největší výkonnosti využito, a je-li ještě některých nepoužito, musí býti ihned po sjednání dotyku uvedeny v chod, aby osvětlily situaci tam, odkud postrádáme zpravodajských hlášení. Musí býti vypracován přesný zpravodajský plán. Zprávy o situaci, dodané nadřízenými velitelstvími, musí býti brány vždy se zřetelem na dobu, kdy byly získány. Mnohé z nich budou zastaralé a budou jen k všeobecnému objasnění situace. Jinak musí býti vlastní zprávy velitele divise srovnány se zprávami právě získanými dotykem. Avšak situace se velmi rychle mění a to, co je pravda (připustíme absolutní) v době, kdy zpráva byla získána, je změněno za hodinu a není pravda za 3 hodiny. (Tedy za dobu, která stačí na dodání zprávy k štábu divise, k vypracování rozkazu a k dodání zpět do první linie, při ideálním spojení). Z toho vyplývá, že rozkaz bude dán na základě jisté znalosti situace, jež musí býti doplněna pravděpodobnou akcí nepřítel. která může nastati během doby, jež uplyne od získání posledních zpráv k provedení rozkazu. Na tuto okolnost musí pamatovati hlavně velitel divise při provádění rozkazu k zahajovacímu boji. Tak nutno rozumět tomu, co v předchozím odstavci nazývám rozhodnutím „a priori“. Jisto je, že mnohdy přes veškerou činnost zpravodajských orgánů bude situace nepřítel velmi málo objasněna.

Rozvinutí zahajovacího boje je spojeno s určitým rizikem. Především je to působení zborcené fronty. To znamená, že jako my, tak i nepřítel bude působiti do boků vysunutých jednotek. Toto zborcení může se ještě zvětšiti, poněvadž úsilí nepřítel může býti nasazeno v jiném místě nežli naše, a pod tímto tlakem nepřítel povolí části v dotyku. Čeliti těmto pohybům bude úlohou velitele divise, který musí řídit souhru jednotlivých akcí. Je však při tom nebezpečí, že původní pojetí manévru bude znemožněno zavlečením záložních jednotek předčasně a po částech do boje, t. j. těch, které měly provést konečný útok. Proto mnohdy bude nutno připustiti na některých místech fronty dočasný neúspěch. Naopak však sami budeme manévrovati proti bokům příliš dotěrného nepřítel, abychom si uchovali svobodu jednání a nebyli nuceni zesilovati dotykovou frontu tam, kde to velitel nepředpokládal, netříštit zálohy a neztratiti svobodu jednání. Podkladem všech těchto manévrů bude náležitá iniciativa velitelů proudů (útočných skupin), která však se nesmí zvrhnouti v dobrodružství a v svévolnost.

Další riziko je, když nepřítel má sestavu na širší frontě, nežli je naše vlastní. Z toho vyplývá, že naše vlastní sestava bude překřížlena. (Tak se stane zřídka na obou křídlech.) V tom případě nutno manévrovati na křídlech velmi opatrně. Bude nutno především zesílit zpravodajskou činnost, pokud jde o pohyby nepřítel v tomto místě. Dále zesílit ohrožený vlastní proud (útočnou skupinu) a nutno-li, aby útočil, je třeba věnovati pozornost jeho ohroženému boku, jež velmi snadno může býti vzat útokem. Lépe

bude zajistiti překřížený bok pružným obranným manévrem a obsazením zvláště důležitých míst v terénu, jež znesnadní pronikání nepřítele a zesílí vlastní obranu. Má se tak státi raději pomocí lehkých pohyblivých částí a za podpory dělové palby nežli pěchotou, které bude potřeba k vážným útokům v hlavním směru. Musíme vědět nebo předvídati, že bok vydrží nepřátelské nápoly tak dlouhou dobu, během níž musíme nabýti takových výsledků na jiném místě, že donutí nepřítele zmírniti nebo zrušiti činnost na našem ohroženém boku. Má-li velitel dostatečné zálohy, t. j. sestava měla-li velkou hloubku, bude snadné rychle vysunouti novou jednotku k prodloužení fronty. Není-li taková záloha k dispozici, bylo by nebezpečné přesunouti již při zahajovacím boji značné části pěchoty na ohrožený bok. Tím se vzdává velitel pokračování akce na místech, odkud zálohy vzal, ztrácí čas potřebný k přesunům (jednotky unavené jedním pochodem provádějí ihned druhý). Může se státi, že ani nestihnou včas vzhledem k příčným pohybům, kterým překážejí pohyby kolmé. Hlavně však, že již od zjednání dotyku odhazuje velitel svůj manévru a podržuje se vůli nepřítele — ztráta iniciativy.

Dále může nepřítel rychleji postupně nasazovat vojska tak, jak přicházejí na bojiště. O tom mluví náš Polní řád (čl. 258): „Někdy se však stává, že nepřítel rozvíjeje útok zasazuje veškerá svá vojska postupně, jak dojdou. Tu se velitel armády má snažiti, aby udržel počáteční pojetí manévru a aby je provedl. Musí se vyvarovati toho, aby nevyčerpal záloh, určených k provedení tohoto manévru jen na akce podružného významu. Podle potřeby nařídí obranu na určitých částech fronty a někdy dokonce připustí i deformace fronty, které mohou nastati, jestliže nepřítel vede svůj hlavní nápor v jiném pásmu, než velitel armády očekával. Často dokonce bude moci těchto deformací využiti k manévru.“ K tomu podotýkám, že se velmi snadno může státi, že množství, určené velitelem armády pro zahajovací boj, bude překročeno buď se vlastní iniciativy velitele divise neb i se souhlasem velitele armády. K tomuto zvýšení má dojiti po důkladné úvaze a jen v nejnaléhavějším případě, neboť celá tato činnost se musí odraziti na útoku, jemuž se pak nebude dostávat síl. Proto nutno předem na základě výsledku boje předvoji pečlivě odhadnouti síly a jimi vésti plánovitý boj, který bude řízen veliteli vyšších jednotek na základě přesných direktiv velitele armády. Je-li nutné někde zesílení, je mnohem lépe dáti k dispozici materiální prostředky nežli použiti příliš divisní pěchoty. Nebo nelze-li jinak, omeziti cíle, jichž má dosáhnouti zahajovací boj.

Tlak nepřítele může býti tak mohutný, že se nepodaří útoku jednotek, vedoucích zahajovací boj, získati nějaké větší výsledky; ba naopak, je se obávat toho, že nepřítel sám přejde k protiútoku a snadno může ohroziti dosavadní dosažené úspěchy; neboť je snazší obrátiti na ústup vojska útočící, jež mají porušené svazy, neúplné spojení atd. nežli zatlačit vojska z částečně organisované posíce. V podobném případě bude lépe, když vydá velitel divise rozkaz, aby se buď všechna vojska zahajovacího boje zastavila a opevnila na výhodné posici, nebo zastaví tato vojska jen v těch místech, kde by možný neúspěch nejvážněji mohl ohroziti vlastní sestavu a provedení plánu manévru.

Projeví-li se tlak nepřítele příliš silně a nemohl-li již ani předvoj dosáti úspěchu, ani prosakovati nepřátelskou frontou,

ba naopak na mnohých místech předvoje proudů začaly ustupovati a vlastní příprava všeobecného útoku není ještě hotova, bude nejvhodnější naříditi ústup všech předvojů až na linii, kterou jsme obsadili valnými voji. Je totiž pravděpodobné, že předvoje zatlačily již clonu hlídek a narazily na nepřátelské předvoje, podporované valnými voji (buď celými neb jejich značnou částí), a že vlastně nepřítel sám zahájil útok. Proto nemůžeme vydati předvoje, zesílené event. jistými oddíly všech zbraní, určených k provedení zahajovacího boje, osamoceně porážce nebo velkým ztrátám, nýbrž vhodným ústupovým manévrem musíme získati dosti času, aby hlavní voje mohly stihnouti a obsaditi předem zvolenou posici (jež bude pravděpodobně jednou z těch, které jsme vybrali za vhodné pro střetnutí s nepřítelem) a event. míti ještě dosti času k její částečné úpravě. V tomto případě přemění se boj předvojů v boj krycích prvků, t. j. brániti všude a dobře, ale nenechat se upoutati a poraziti.

Konečně ve výjimečných případech může se přihoditi, že valný voj divise není buď na vhodné posici nebo není připraven, aby mohl přijmouti boj v tak krátké době, co bude trvati ústup předvojů. Tu bude vhodným řešením dáti předvojům rozkaz, aby obsadily výhodnou posici a bránily se na ní po určitou dobu — potřebnou k přípravě valných vojů k boji. Jak jsem uvedl, je tento případ výjimkou, neboť svědčí o falešném vedení valných vojů a o nepředvídanosti velitele, že se nechal v nevýhodné situaci překvapiti silným nepřátelským úderem.

Zvláštní pozornost má věnovati velitel divise tomu, aby při zahajovacím boji nebyly samovolně vtaženy do něho zbývající části divise, hlavně pěchoty. Mají se sice nechávati na vhodné, předem zvolené posici, kam stihly při housenkovém pohybu přibližovacím. Přesto však, hlavně v prvním období války, nechávají se velitelé částí unést vítězným postupem boje, nebo ohrožením svých sousedů a sami bez rozkazů uvedou své podřízené jednotky v boj. Že toto nebezpečí bude existovati, svědčí spousta podobných případů z počátku světové války. Tenkrát se dělo tak všeobecně a zkušenosti ukazují, že v málo případech tyto samovolné akce přinesly užitek, většinou však uvedly chaos do vedení boje a stavěly nadřízené velitele do velmi obtížných situací, ba v několika případech končily katastrofou. (Boje některých divisí V. rakouské armády v srpnu 1914 proti Srbsku. Boj 4. franc. armád. sboru u Etbe v srpnu 1914 atd.)

Úloha, kterou přidělujeme částem, určeným k zahajovacímu boji, musí býti vždy jednoduchá, neboť její provedení nesmí býti zdržováno dlouhou přípravou, ježto je nutno, aby zahájení útoku začalo ihned po obdržení rozkazu a takřka splynulo s bojem, rozvinutým při zjednávání dotyku. Vydané úlohy musí býti ovšem v soulase s všeobecným plánem manévru; proto znovu opakují, že řízení zahajovacího boje má převzít velitel armády a vydati co nejdříve potřebná nařízení. Jinak se vydává v nebezpečí, že velitelé proudů (divisí) z vlastní iniciativy zahájí boj novými silami; tím mohou též bojovati marně o všeobecně bezvýznamná místa, nebo boj přeruší po navázání dotyku a dají čas nepříteli, aby zlepšil svou situaci, bude-li nevýhodná. Pozor však na přílišnou centralisaci, toho střetný boj nesnese, proto se musí velitelům ponechat velká volnost.

VII.

Zahajovací boj divise však potrvá dosti dlouhou dobu; bez studování konkrétního případu nelze ji snadno stanovit. Není sporu o tom, že přinese lepší vyjasnění situace dosud známé jen ze zjednaného dotyku předvojů. Ale proto, že trvá určitou dobu, vede k ztrátě času se všemi důsledky. Vyhrát čas bude tendencí všech velitelů v střetném boji a nedopřátí protivníku, aby se mohl vzpamatovat z překvapení v nepříjemné situaci, v níž jsme ho zastihli. Útočiti dříve nežli on; jednou překvapeného nepřítele nesmíme tak snadno pustiti a musíme hleděti jej úplně zničiti. Tu mu nesmíme dopřátí času útokem zahajovacího boje, nýbrž skutečným útokem definitivně ho zbavíme svobody jednání a iniciativy. Kdy a v které situaci bude třeba ihned po zjednání dotyku zahájití útok, lze velmi nesnadno stanovit; bude záležeti na situaci, úloze, vojsku a na veliteli. Hlavně situace a individualita velitele budou nejdůležitějšími faktory, poněvadž i když úloha není přímo útočiti ihned, ale naskytne-li se výhodná situace, kdy velitel postřehne, že rozhodným útokem zničí protivníka, musí tak jednat.

Přece však lze stanovit několik případů, kdy bude třeba ihned přejíti v útok:

1. bude dosti spolehlivých zpráv o tom, na které posici a jak má nepřítel v úmyslu svésti střetný boj;

2. bojem předvojů (zjednáním dotyku) je dostatečně osvětlena situace nepřítele a důkladný jeho odpor prozrazuje, že jsme narážili na hlavní síly;

3. úloha vyžaduje rázného a rychlého zasažení a stížení vytčeného cíle. Obsazení nezbytných míst v terénu, jichž držení zajišťuje velké výhody. Jde o získání času, o zničení protivníka, o využití situace pro nás právě výhodné. Nebo musí se tak jednat se zretelem na celkový manévr armády, nebo konečně je vážné nebezpečí, že protivník zahájí útok sám. Podotýkám, že tyto případy budou nejčastější, že znamenají pravý střetný boj;

4. konečně předvoje jsou sraženy zpět tak rychle, že nezbývá valným vojmům, než přijmouti ihned boj na své posici, ale situace utvářená pro protivníka je tak nevýhodná, že možno výhodně s velkou nadějí na úspěch přejíti k protiútoku celou silou.

Na první tři případy bude velitel divise připraven úplně nebo částečně, neboť zná všechny předpoklady, které ho povedou k tomuto druhu boje, t. j. že se ihned po zjednání dotyku a po akci předvojů přejde k útoku se všemi prostředky, které jsou po ruce. Proto musí se již při vydávání rozkazů pro přibližovací pochod na tuto eventualitu řádně přichystati. Soustředí všechny své prostředky a bude postupovati tak, aby je kdykoli mohl zasaditi hned v útok a mohl získati potřebnou převahu na těch místech, kde toho k rozvinutí úspěchu potřebuje ve smyslu dříve pojatého manévru. Poslední eventualita nenadálého zasažení valnými voji do útoku musí býti předvídána a proto se musí velitel každé jednotky vyvarovati toho, aby nebyla náležitě připravena a nenastal nesoulad jak mezi jednotlivými proudy, tak uvnitř jich mezi různými zbraněmi. Všichni musí býti stále vedeni jednou myšlenkou, jednou ideou, t. j.: poraziti a potříti nepřítele. Velitelům pak případně úloha usměrniti jejich úsilí.

Velitelům divisi případně řídití několik proudů, v nichž bude se divise pohybovati, udržeti dělostřelectvo vždy připraveno podpo-

rovati rozvinutí útoku hlavními silami, míti zálohy tak blízko, aby mohly ihned zasáhnouti, ale tak daleko, aby zbytečně netrpěly bojem první linie. Zálohy musí býti co největší, poněvadž během útoku při nedostatečné jasnosti situace mohou nastati nepředvídané případy, jež jedině vhodné zasazení záloh může paralyzovati. Veliteli divise případně obtížné provedení tohoto druhu střetnutí — boje úderem. Obtíže vzrostou, když velitel nebude míti na základě zjednaného dotyku dosti zpráv o nepříteli a bude se musit rozhodovati k útoku valnými voji „a priori“ v pravém smyslu slova. Řekl bych, že hlavní úlohu budou zde hráti mohutné a pohyblivé zálohy. Proto v tomto případě velmi vhodně budeme moci použití motorisovaných vojsk nebo motorisovaných dopravních prostředků jak u armády, tak i u divise.

Právě tak znovu je třeba položit důraz na důležitost dobrého řízení zpravodajské služby, jejíž činnost musí býti vybičována na maximum, a na důležitost spojení všech druhů a mezi všemi velitelskými stupni.

Rychlostí vedení úderu nesmí však trpěti souhra mezi jednotlivými druhy zbraní, t. j. plán palby*) musí býti co nejdokonalejší a musí míti v daných místech převahu nad nepřátelskou palbou. Jediné tak můžeme dosáhnouti skutečných a trvalých výsledků s poměrně malými ztrátami. Nutno připomenouti, že podobným úderným střetným bojem byly pohraniční bitvy francouzsko-německé v roce 1914, jež jsou smutně proslulé ohromnými ztrátami, vzniklými hlavně z těchto příčin: z přezírání účinku palby během mírového výcviku; útokem v ztrnulých formacích; nevyužitím terénu a nedostatečnou souhrou v boji mezi pěchotou a dělostřelectvem.

Náš Polní řád definuje a upozorňuje, že žádná akce, ať útočná neb obranná, nesmí býti podniknuta, dokud není zajištěna spolupráce pěchoty s dělostřelectvem.

V podobném úderném boji pozná se jakost a stupeň výcviku vojska, jakož i celého velitelského sboru.

VIII.

Úvaha o vedení útoku v střetném boji ihned po zjednání dotyku, jehož největší předností je získání času, vede mne k dalšímu. Zda tenkrát, kdy v střetném boji rychlé posunutí vyšší jednotky nebo její části na důležité místo je rozhodující a zdali tenkrát má býti též vedeno podle zásad našeho G—V, jichž jsem ostatně používal i v své studii a jež zní, že „postupnými posuny dospívá se do vyhlédnutých prostorů“ (v čl. 341 G—V), nebo „velitel rozdělí jejich pochod na postupné posuny podle toho, jak postoupily zajišťovací jednotky“ (v čl. 275 G—V).

Nemůže býti sporu o tom, že pochod postupnými posuny, jemuž jsme dali název „housesnkový-pídalkový“, znamená ztrátu času přes to, že se zahájí teprve s přibližovacím pochodem, jak jsem dříve uvedl. Neboť má býti vždy předvojem dříve dosaženo stanovené výhodné čáry v terénu, než valný voj vyrazí, a opět předvoj neopustí tuto čáru dříve, dokud valný voj není v dostatečné blízkosti, aby mohl snadno a lehce tuto výhodnou čáru stihnouti. Na

*) Předpokládám plán palby i pro útok, v němž musí každá zbraň míti svou úlohu, i když to není stanoveno jinak nežli rozkazem útočným a vydanými úkoly. Souhra pohybu a palby.

druhé straně však největší předností tohoto postupu je, že jsme řádně připraveni na střetnutí s nepřítelem v každé době a že nemůžeme být překvapeni. Ovšem rychlost posunu je tak malá, že ani nepřítele nemůžeme překvapit v nevýhodné situaci, poněvadž musí nás dříve svými pátracími orgány zjistit a má čas připravit se na střetnutí.

Naskytá se tedy důležitý rozpor, t. j. být připraven na boj vždy a všude musí znamenat ztrátu času. Rychle a odvážně táhnouti je částečným risikem, které jednou přinese významné výhody, někdy však též neúspěch. Jisto je, že event. neúspěch lze zmírnit zajištěním.

Prvním elementem v zajištění je vzdálenost, t. j. rozdělením vyšší jednotky (proudu) na přezvědy, předvoj a valný voj s určitými intervaly. Tak chráníme nejen předvoj, ale hlavně valný voj před překvapením. Že se předvoj nechrání před překvapením dělovou palbou, je jisté, ostatně to je jeho osud, aby upoutal první pozornost nepřítele a event. přinesl první oběti. Musí však být učeněn, jeho sestava musí být pružná a snadno přizpůsobitelná terénu, na němž se pohybuje. Předvoj však nesmí být překvapen palbou pěchoty (kulometnou). V určité vzdálenosti za předvojem se pohybuje valný voj. Jeho sestava je přizpůsobena terénu, ale tak, aby netrpěla pochodová rychlost. Je chráněn předvojem proti všem překvapením. Naopak zdá se mi, že se při provádění postupného posunu vzdálenost mezi předvojem a valným vojem při vyražení předvoje z postupné čáry zmenší na minimum a tím se zmenšuje i první element zajištění.

Dále, prostředky zpravodajské jsou v dnešní době tak intenzivní, že bude to jen netečnost velitele, když nebude přibližně vědět, kde je nepřítel. Podle toho pak lze zjistit, kdy a v kterém místě může nejdříve dojít k střetnutí; z toho pak vyplývá sestava a způsob pohybu vyšší jednotky nebo proudu.

Tak rozhodne-li se velitel, že čas je mu prvním elementem k získání úspěchu, musí k tomu mít vážné důvody a být vždy dostatečně ospravedlňován nutností situace. Dát v této suché teorii radu, kdy se má tak rozhodnouti, je dosti nesnadné. Příliš mnoho prvků má na to vliv. Jsou hodně shodné s těmi, jež uvádím při rozhodování k okamžitému útoku po zjednání dotyku, v t. zv. úderném boji. Zde snad lépe vynikne tento název, poněvadž úderným sledem by byl předvoj, manévrujícím sledem pak valný voj. Postup housenkový by se vztahoval na předvoj.

Nebudu se šířit o této teorii, neboť mnohému by se zdála prořešením proti zásadám G—V a není pochyby, že její použití znamená u velitele vysoce vytríbený smysl taktický, aby vhodně vystihl situaci a ještě i pak je v ní určité risiko. Tím spíše, poněvadž se rychle postupuje. Situace se pak mění se čtvercem rychlosti. Tolik však podotýkám, že ani tento rychlý pochod nesmí být skokem do tmy. Uvažujme však.

IX.

Všeobecně říkajíc, přechod z jedné fáze na další, jako z boje předvojů k vedení zahajovacího boje a k zasazení dalších záloh k spuštění útoku bude splývat v jeden celek, bude-li velitel energicky a rychle jednat, aby si udržel iniciativu a svobodu jednání.

S touto eventualitou musí velitel počítat a podle toho vést

všechny své přípravy. Půjde o to, aby přípravná sestava divise plně odpovídala všem těmto podmínkám a aby se přizpůsobovala všem změnám. Jakmile bude boj zahájen, bude možno provést jen místní přesuny, kostra sestavy zůstane. Střetný boj vedeme s těmi silami, jež máme po ruce, nebo jež můžeme motorickými prostředky včas dovézt.

Akce předvojů byly zdárně zahájeny a jim ihned úměrně přizpůsobeno rozložení hlavních sil proudů, z nichž se stanou pravděpodobně útočné skupiny, vždyť vzhledem k příštímu boji se utvořily. Vše přizpůsobeno terénu, na němž asi svede divise boj. Velitel musí se připravit na svedení boje, i když nemá rozkazu, neboť až přijde, nebude mít dosti času, aby myšlenice manévru přizpůbil rozložení sil. Podobné předvídání není obtížné. Velitel zná terén v pásmu postupu, má doplněné zprávy o nepříteli, má úkol, zná úlohu sousedních velitelů atd. a proto by mohlo jen ve výjimečných případech dojít k naprosto odlišným dispozicím velitele armády, než jaké předvídal velitel divise. Nejspíše by se tak mohlo státi u jednotek na křídle. K těmto účelům bude mít velitel zálohy, aby rychle mohl splnit nový úkol a během provádění zjednat si nové.

Možno předpokládati, že málokdy stanoví velitel armády přímo místa, jež bude třeba obsadit, spíše bude udána povšechná linie, které nutno dosáhnouti, a určitý všeobecný úkol. Způsob provedení nařídí velitel divise podle zpráv získaných o nepříteli, podle situace předvojů a co možná osobní obhlídky terénu, jemuž případně v tomto druhu boje mimořádná úloha. K útoku se staví omezený počet pěchoty (za účelem uchování počátečních silných záloh), jenž nutí, aby bylo útočeno jen na důležitá místa v pásmu útoku, jež nám poskytnou největších výhod, budou-li obsazena. Nemyslím tím nikterak, že bude útočeno brutálně vpřed přímo na cíl, nýbrž že nutno manévrovat. Fronta není úplně stejnoměrně obsazena, může mít i mezery, kde není buď nikoho, určitě však má velmi slabá místa s clonou nepřítele. Tato místa musí být známa jednotkám předvoje nebo zahajovacího boje, neboť jejich úlohou jest vyhledati je a své poznatky dodat velitelům útočných skupin pro útok. Z těchto důvodů nebudou předvoje zesilovány zhuštěním prvního sledu, ale budou další jednotky pěchoty zasazeny na jeho křídla k prodloužení fronty, k překřížení nepřítelů a k založení křídelního či bočního manévru. Ba dokonce mnohdy bude mezi útočnou skupinou a předvojem prázdňový prostor. Jen ojediněle lze provést útok překročením předvoje. Zásadně bude se manévrovat proti křídlům a týlu protivníka. Vyhledání boků a křídel nepřítelů je velmi důležitým úkonem jednotek, zjednávajících dotyk a při zahajovacím boji. Při útoku nutno vždy přesně definovati a silami odstiňovati hlavní úsilí divise.

Pokud půjde o pěchotu a o její učlenění, není zvláštních obtíží, neboť ji máme rozdělenou na proudy a zesílení nebo další zasazení se provádí novými prapory. Půjde hlavně o skrytý příchod na výchozí základnu. Tato otázka případně velitelům útočných skupin.

Obtížnější disponování bude s dělostřelectvem. Velitel přidělil již jednu jeho část předvojům a ostatním disponuje velitel divisií dělostřelectva tak, aby mohl vždy zajistiti mohutnou podporu pěchotě. Normálně se tak stane při spuštění zahajovacího útoku neb útoku, ale dobře je podporovati části divisií dělostřelectva i boj předvojů. Ale během postupu bylo veškeré dělostře-

lectvo rozděleno podle vlastního útočného plánu, důležitosti, kladené na jednotlivé proudy, a podle vhodnosti komunikací. Situace nepřítele mohla tu zatím mít jen podřadný vliv. Předvojům pak bylo třeba přidělit dosti dělostřelectva, mnohdy i těžkého, aby mohly samostatně a energicky zjednatí dotyk. Při rozdělování prostředků pro útok nejen zahajovacího boje, jenž má teprve odhaliti skutečnou situaci protivníka, nýbrž i pro útok skutečný, bude nezbytno, aby velitel divise měl co nejvíce dělostřelectva v ruce, neboť jím může velmi rychle, tak, jak toho vyžaduje střetný boj, zdůrazniti manévr svých útočných skupin, nebo založiti manévr hlavních sil záloh. Proto přidělí k použití jednotlivým útočným skupinám jen to nejnutnější dělostřelectvo a ostatní ponechá veliteli divisiho dělostřelectva. Vzhledem k tomu půjde o to, jak a kdy naléztí vhodný okamžik k odebrání přebytkého dělostřelectva předvojům. Hlavně by šlo o odebrání těžkého dělostřelectva, bylo-li přiděleno, jímž předvoje disponovaly. Nebude to snadné, tím spíše, že boj rychle pokračuje a že divise bude mít značnou šířku pásma postupu. Provedení je nejlépe přenechati veliteli divisiho dělostřelectva, který zajišťuje svými prostředky podporu útočným skupinám. Přes to určení momentu, kdy započne soustředění dělostřelectva do rukou velitele divisiho dělostřelectva, musí stanoviti velitel divise. Právě tak dozírá velitel divise na provádění. Vždyť jedině tímto způsobem získá dostatek prostředků materiálních, jež bude moci vhodně soustřediti na významná místa útočného pásma.

Rychlostí rozvinutí celé útočné akce divise v střetném boji musí býti věnována velká péče. V tomto smyslu bude třeba předem provésti celou řadu opatření, jako mítí potřebnou pěchotu nablízku jejího použití, dělostřelectvo, aby ji mohlo ihned účinně podporovati, připraveno spojení, zesílení zpravodajské činnosti atd. Neboť, jak jsem vpředu pravil, předstížení — náskok, získaný nad protivníkem ve smyslu rozvinutí jednotek bojového sledu, je první úspěch, který zatíží celou další nepřátelskou činnost. To znamená zachování svobody jednání a vnucení své vůle protivníkovi.

Avšak rychlostí rozvinutí útoku nesmí trpěti spolupráce zbraní, jež musí býti vždy předem zajištěna. Nesmíme nechat pěchotu útočiti bez maximální podpory dělostřelectva, které se jí může dostat. To znamená, že se musí k možnostem dělostřelectva náležitě přihlížeti a nežádati od něho to, co nemůže včas vykonati. Plán palby pro útok musí býti vždy připraven. Jinak riskujeme, že útočící pěchota bude přivítána nerušenou palbou protivníkových automatických zbraní. Zde vyniká nutnost dělostřelectva přímého doprovodu u pěších praporů.*) „V zásadě nemá se nikdy ani v střetném boji přecházeti k útoku, jestliže není napřed provedeno spojení prostředků, t. zn., jestliže není uskutečněna souběžná a shodná činnost dělostřelectva s útoky pěchoty.“ (Čl. 352 G—V.) Z toho lze posouditi, jak důležitá úloha připadne veliteli divisiho dělostřelectva. Nepopíratelnou výhodu bude mítí motorizované dělostřelectvo.

Zkušenosti z roku 1914, na př. v pohraničních bitvách německo-francouzských koncem srpna 1914, nasvědčují tomu, že všichni velitelé divisí (nebo samostatných proudů) po zahájení boje před-

*) Viz mou práci ve Vojenských rozhledech, roč. VII. [1926], čís. 4 a 5, str. 177 a 244.

voji postupně přicházející prapory pěchoty nasazovali proti nepříteli s tendencí rozšířiti úsek. Když byl některý jejich pluk vázán jako záloha armádního sboru, žádali jej zpět, byl-li jen poněkud blíže jejich pásma útoku. Vyskytly se případy, že velitelé části pěchoty sami zahájili boj, aniž čekali na rozkazy, když předpokládali podle výkladu místní situace, že nastala příhodná chvíle. Tento postup zdá se úplně logickým, neboť boje jednou započatého chce každý z protivníků co nejlépe využít a nechce pustiti nepřitele, již připoutaného. Avšak tato činnost vyžaduje stálého zvyšování prostředků, hlavně v tom případě, bude-li pásmo postupu dosti široké. Tak dochází k postupnému zasazování pěchoty, jehož se však musí velitel vyvarovati, neboť to odporuje základnímu pravidlu o soustředění sil. Jsem však již nyní přesvědčen, že častokrát to nebude možno a bude záležeti na pevné vůli velitele.

Velmi důležité pro vedení střetného boje jest, aby jednotliví velitelé disponovali všemi svými jednotkami. Tak v našem případě velitel divise při zahajovacím boji má jej sice zahájit omezenými prostředky pěchoty, ale je pro rychlý spád událostí, zachování iniciativy a svobody jednání velmi důležité, aby bez velmi vážných důvodů nebyl zbaven ani jednoho praporu pěchoty. Určitě mu bude při některé akci chybět, při nejmenším uchová mu mravní bezpečnost i riskantního manévru, může-li být o jeden prapor silnější záloha. Rychlost vedení boje, o níž jsem již často psal, nutí k rychlému a vhodnému manévrování zálohami tak, aby v daném okamžiku byly po ruce a mohly ihned zasáhnouti v boj.

Je velmi rozdílné zahajovací boj nebo útok na nepřitele v pozici a na nepřitele v pohybu. V případě druhém zeslabí velitele divise o některé prostředky a ponechat mu úlohu bez ohledu na zeslabení, znamená spoutati mu ruce a přinutiti ho, aby ihned po prvním nezdařeném útoku přešel do defensivy a podrobil se vůli protivníkově. Mimoto je nebezpečí, že jsou-li vázané jednotky blízko bojové fronty, budou samočinně strženy ve vír boje, jak se dělo v roce 1914 v pohraničních bitvách na francouzské frontě. Snadno se může stát, že okamžik zasažení nebude vhodný.

V útočných skupinách nemůže omezení sil mítí též vliv, poněvadž podle úkolu se jim přidělují síly. Ovšem musí býti úkol úměrný silám.

Jiná situace nastane, stačí-li zahajovací boj, aby nepřitele porazil. Pak se zahájí akce využití úspěchu.

Šířka pásma postupu má vliv na taktiku, již použije velitel divise i velitelé útočných skupin. V našem případě budou vždy mítí dosti místa k zdůraznění všech výhod manévru křídelního či bočného, neot' myslím, že velká šířka úseku na počátku bojů naší armády bude speciální charakteristikou našeho střetného boje. Proto poučení z válečné historie roku 1914 bude třeba vhodně aplikovati na naše budoucí poměry. Vlivem této šířky bude mnohdy postupnými útoky vyplňovati daný úkol vyšší jednotce.

Stane se, že jednotky útočných skupin nejsou na stejné výši, aby v stejnou dobu mohly začítí útok. Příčiny jsou hlavně dvojí: buď jsou způsobeny nestejným odporem nepřitele nebo vlivem terénu. Véstí útok v stejnou dobu má nepochybné výhody, poněvadž nepřítel nemůže soustřediti své materiální prostředky, aniž se to

neodrazí jinde. V tomto případě bude třeba uvažovati, co je výhodnější:

zda působiti útočnými skupinami vpřed vysunutými do boku nepřítele, jenž zastavuje sousední skupiny, jimiž je však čelně poután, a takto jim umožniti postup;

nebo se nestarati o tento místní odpor a postupovati tam, kde můžeme, za předpokladu, že vpředu vysunuté skupiny jsou s to chrániti své boky a tak svým úspěchem vynutiti si ústup nepřítele na celé linii.

Kterého způsobu se použije, závisí od terénu, na situaci vlastní, na čilosti nepřítele a na vlastní nebo vnucené rychlosti prováděné operace.

Akce první je pomalejší, ale důkladnější a má skoro vždy nádeji na úspěch. V případě druhém rychle a s překvapením nutno zničiti nepřítele, neboť riskujeme, že při zastavení útoku budou vlastní vpředu vysunuté části pěchoty v nevýhodném postavení. Bude jim okusiti vliv zborcené fronty na boky útočných skupin. Vždy však nutno se připravit i na protiútok.

Při této příležitosti dovolím si upozorniti na předpis německé Reichswehr: „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen, hlava VI.“ V něm je v kapitole „Střetný boj“ věnována řada článků obchvatům, a to od zpravodajských pokynů, jak třeba vyhledávati boky nepřítele, až na rady, že neúčinněji a nejrozhodněji zničíme nepřítele v střetném boji, když osa vlastního pochodu půjde na bok anebo týl protivníka. Odhad síly, směr a vyhledání nejvhodnějšího momentu pro obchvatnou akci se nazývá „uměním veleti“. Nebudu se o tom více šířiti, ale nezbytně z předpisu německé armády musíme vyvoditi poučení pro naše taktické principy jak útočné, tak i obranné. V našem pak případě střetného boje bude třeba, aby velitelé všech stupňů věnovali zvýšenou pozornost křídům svých jednotek. Při zakládání bočného manévru je třeba ihned uvažovati o ochraně jeho volného křídla. Na druhé straně bude nezbytno míti vždy k dispozici prostředky k využití všech slabín bočného manévru prováděného nepřítelem.

Konečně pečlivým zkoumáním látky pro tuto studii zjistil jsem jistý nesoulad v statích a kapitolách našeho Polního řádu. Čl. 227 zdůrazňuje, že „jednou z nejvýhodnějších forem je manévr obchvatný“. Kdy lze nejlépe použiti tohoto pravidla? Myslím, že v té bitvě, kde jsou určité prostory slabě obsazeny neb úplně volné. Tak tomu je v pohybné válce a hlavně na počátku při vedení střetného boje. O tom nemůže býti sporu. Z téhož důvodu německý předpis „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“ věnuje v statí o střetném boji řadu článků akcím manévru obchvatného. V našem G—V není v kapitole V, 3. stati, hlavy II, části IV o využití obchvatného manévru ani zmínky. Ba jakýmsi nedopatřením přitiskl se k této kapitole čl. 353, který cituji: „Jestliže po střetném boji čelní akce vedly k nerozhodné situaci, případně úspěch tomu z obou protivníků, který si zabezpečí výhodu překvapení tím, že využije noci k přeskupení svých sil a za úsvitu znenadání vyrazí k útoku na cíl od nepřítele silně neobsazený nebo bděle nestřežený.“ Příliš mnoho se zde mluví o čelní akci, což může vésti k osudným omylům, jež na podkladě tohoto článku zdají se oprávněny, jsou však proti duchu předpisu. Tento článek možno srovnati v německém předpise „Führung und Gefecht der verbundenen Waffen“ s čl. 293.

Studium principů střetného boje bylo jaksi přehlíženo a zdá se, že není pro ně zvláštního pochopení a že je střetný boj ztotožňován s normálním navázáním dotyku a se zahájením útoku. Snad proto, že se vyskytuje jen na počátku operací, nebo že je hodně spletitý. Avšak již ve válce mu byla věnována zvýšená pozornost, neboť se poznalo, jak výhodné a nutné bylo na počátku války získati převahu hned v prvních bitvách; kolik ztratil materiálně i morálně již při prvním střetnutí poražený nepřítel. Naopak, jak nesnadno a s jakými oběťmi se napravoval počáteční neúspěch. Kdo uměl podchytiť výhody střetnutí, byl najisto ve výhodě. Proto se již za války objevily menší práce o střetném boji, hlavně studie, jež měly obhájit pochroumanou čest generálů, jejichž porážky se již v prvních dnech války odrazily na celkovém vedení operací. Velkou práci, v níž jsou zpracovány již válečné zkušenosti z prvních let světové války, vydal r. 1918 generál A. J. Andogskij, velitel ruské válečné školy, „Vstrěčnyj boj“. Práce je významná hlavně po stránce historických příkladů; zpracování válečných zkušeností nutno sledovati kriticky a lze říci, že je to první odvážný krok na nové cestě badání o principech střetného boje.

Po válce donutily zkušenosti, že nebylo možno nechat otázku střetného boje otevřenou. Jeho důležitost byla pochopena a věnována mu v nových polních rádech evropských armád mnohá kapitola a přetřásány jeho principy v mnohých článcích, k nimž připoujím i tuto studii. Jeho důležitost však bude určitě stoupati. Až dosud se studuje střetný boj podle výzbroje z roku 1918, která však se dále zdokonaluje. Je to především motorisace armád, kterou třeba bráti pro změnu principů střetného boje v úvahu. Nelze přece jednotně manévrovati s divisemi, které urazily 20—40 km denně, a s těmi, jež se budou pohybovati denně kolem 100 km. Již shora jsem se zmínil o postupu motorisace. Plk. Lemoine zdůrazňuje v své „Tactique Générale“, že „soustředování pomocí automobilních transportů se dělo již během války, ovšem pod ochranou souvislé fronty.“ Bude se však tak dít i pod ochranou předvojů nebo dokonce za pouhou zvědnou clonou. Jednou z největších obtíží při motorisované divisi bude udržeti pohromadě taktické svazky,^{*)} na Jediná pomůcka pro rozlišování bude počet a množství částí, zasažení vhodné místo k vyložení pěchoty a zabezpečiti ochranu během pohybu. Proto lze říci, že s pohyblivostí armád bude vzrůstatí prudkost a rychlost střetného boje, nesnadnost rozhodování a veškeré obtíže dosud spojené s jeho vedením. Námaha duševní i fysická sboru velitelského i vojsk bude úměrně vzrůstatí.

Právě vzhledem na tyto obtíže, jež v budoucnosti přinese střetný boj, zmíním se ještě o způsobu velení. Již dříve jsem uvedl, že významnou vlastností střetného boje bude: malá nebo žádná znalost situace a jeho velmi rychlý spád spojený s překvapením všech druhů. Jsou to tyto vlastnosti, jež nutí při střetném boji k decentralisaci velení pro první jeho období, které bude asi ukončeno stanovením cílů pro vyšší jednotky po prvním zjednání dotyku, jichž mají dosáhnouti buď zahajovacím bojem aneb útokem. Tím vhodněji se vedení boje přizpůsobí výhvěvům a potřebám první linie. Podobný způsob velení vyžaduje o b r a t n ý c h a p o d -

^{*)} Transport jedné motorisované divise dnešní organizace bude míti na 1000 vozidel.

nikavých velitelů a výborného vojska, hlavně důstojnického a poddůstojnického sboru. Bude naším těžkým úkolem připravit armádu na vedení střetného boje.

Plukovník Vasil KIREJ:

Zjišťování cílů podle speciále.

Rozbor práce.

Úvod.

I. Přesnost speciálky v praxi:

- a) Různá velikost listů mapy.
- b) Velikost smluvených značek na speciále.

II. Příčiny, na kterých závisí přesnost a rychlost při zjišťování cílů:

- a) Počet hodin věnovaných v míru výcviku.
- b) Stupeň neznalosti terénu.
- c) Prostředky, které máme k dispozici.
- d) Terén a vztažné body v okolí cíle.
- e) Atmosférické podmínky.
- f) Úprava a stav mapy.

III. Přesnost a rychlost zjišťování cílů v číslicích.

IV. Vzdálenosti při zjišťování cílů různými zbraněmi:

- a) Pěchota.
- b) Dělostřelectvo.
- c) Jezdeckto.

V. Výcvik v zjišťování cílů:

- a) Organizace cvičení.
- b) Volba cíle.
- c) Průběh cvičení.
- d) Nepředvídané cvičení.
- e) Záznam o výcviku zjišťování cílů.
- f) Počet cvičení.
- g) Vyhledávání cíle udaného souřadnicemi.

VI. Prohlídky výcviku v zjišťování cílů.

Závěr.

Příloha číslo 1. Návod k zjišťování cílů.

" " 2. Záznam o výcviku.

" " 3. Mapa se zakresleným obrazcem rozptylu.

Zjišťování cílů podle speciále.

Úvod.

Nejlépe sestavený, ale špatně provedený operační plán vede k porážce. Prostředně sestavený, ale důkladně provedený — dává naději na úspěch. Proto při sestavování operačního plánu musí znáti každý velitel, jak nejmladší, tak i nejstarší, do jaké míry podřízené osoby nebo jednotky jsou připraveny (výcvičeny) uskutečnit